

57^e Jaargang

Donderdag 11 augustus 2022

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering
van de handhaving
van de oude
Gereformeerde beginselen

Meditatie *Ambtelijke praktijk*
Kerkelijk actueel
Voor de jeugd *Sprekend verleden*

MEDITATIE

“Ik zal de HEERE zingen in mijn leven; ik zal mijn God psalmzingen, terwijl ik nog ben. Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn; ik zal mij in de HEERE verblijden”, Psalm 104:33 en 34

Psalm 104 is een zogenaamde natuurpsalm. Maar niet de natuur, hoe schoon ook, wordt bezongen, maar de Schepper. Hij Die alles maakte. Het is beledigend voor de hoogste Majesteit als bijvoorbeeld in mooie boeken over de natuur met de schitterendste foto's de Naam van de Schepper niet wordt genoemd. Alsof alles vanzelf is ontstaan. God ontkennen is je doodvonnis tekenen. Het is ongeloof waar de doodstraf op staat. De natuur is als een boek. En God is de Auteur. Vooral van de Bijbel is Hij de Auteur. En is de Bijbel het mooiste van die twee boeken, ook het boek der natuur is adembenemend schoon. Omdat God de Auteur is. De Heere laat in de schepping en de onderhouding van de wereld en alles wat daarin is Zijn macht zien, ook Zijn wijsheid, Zijn Vaderlijke zorg. En tegen de achtergrond van Gods heerlijkheid leer ik ook zien hoe klein en hoe afhankelijk ik als mens ben. Afhankelijk van een groot en wijs en machtig God. Onder de indruk daarvan gaat de dichter van Psalm 104 niet de lof van de bergen zingen, of de lof van de vogels, of de lof van de hemellichamen, maar de lof van de Schepper: Hoe groot zijn Uw werken O HEERE! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt; het aardrijk is vol van Uw goederen”, vers 24. Manasse bouwde altaren ter ere van 'het heir des hemels', de sterren, maar niet voor Hem Die het getal der sterren weet, Psalm 147. Velen zijn onder de indruk van de recente foto's van het heelal gemaakt door een supertelescoop. Maar ook nu blijft het ijsig stil als het om de grote Schepper gaat. Men wil Hem niet erkennen, want dan moet ik alles van mezelf prijsgeven, ook mijn verworven inzichten over het heelal. De dichter van Psalm 104 komt op de juiste plaats, een plaats die de Heere ons Zelf wijst door Woord en Geest.

En daarom gaat hij zingen. Hij maakt het zelfs zijn levensdoel. Hij beseft dat hij daartoe door de Heere is gemaakt. De HEER' is God, erkent dat Hij, ons heeft gemaakt, en geenszins wij. De bekende Londense prediker uit de 19de eeuw, Spurgeon wilde bij zijn bergtochten in de vakantie altijd Psalm 104 lezen. En met zijn gezelschap zong hij Gods lof in de vrije natuur, zodat omstanders opmerkten: Dit zijn geen mensen, maar engelen. Ja, en toch heeft God juist de mens geschapen om Zijn lof te vertellen. Een Psalm als deze bepaalt ons bij onze val. Hoe ver zijn we van dat doel afgefallen! Hebt u dat al ontdekt en dus reden tot schaamte gegeven? We waren immers al tot een veroordeling van de ongelovigen

en een afkeuring van Manasse gekomen, maar hoe is het bij ons? De Heilige Geest, Die ons licht geeft in Gods Woord, laat ook hemels licht vallen over de natuur en dan gaan we doen wat onze dichter doet: Mijn overdenking van Hem zal zoet zijn! Al mediterend en mijmerend verlaten we de drukte om ons heen en zoeken we de stilte. De stilte van de binnenkamer of de stilte in de natuur.

Wie Gods Majesteit, almacht, wijsheid en tedere zorg over het geschapene overdenkt gaat groot van God denken. Die gaat die God psalmzingen en in die God zich verblijden. Dan krijgt je ziel moed, moed op je eeuwig behoud. Want diezelfde God Die alles in de lente weer doet leven, geeft ook het leven aan mijn ziel. Het boek der natuur brengt tot het Boek der boeken en dat boek der boeken, de Bijbel, brengt tot het boek der natuur. Want een door God geschapen boom, of de koeien die ik in de wei zie lopen, zij vertellen mij niet dat ik bekeerd moet worden. Zij wijzen mij niet de weg der zaligheid. Dat doet de Bijbel door de kracht van de Geest. Maar wie echt leven mag, zal God prijzen, niet alleen om Zijn grote heilsdaden in Christus Jezus, maar ook om Zijn grote werken in de natuur.

En zoals ik eerbiedig met de Bijbel leer omgaan, zo ook met het boek der natuur. Ik ben rentmeester. Ik moet de natuur onderhouden. Ik moet zuinig zijn op wat God geschapen heeft. Ik neem mijn verantwoordelijkheid als het om het milieu gaat. Maar ik zie ook wel dat het ganse schepsel zucht, Romeinen 8:22, onder de gevolgen van mijn zonde. En daarom bid ik om de vervulling van de belofte: Zie, Ik maak alle dingen nieuw, Openbaring 21:5 Om op de nieuwe aarde te zingen van Gods scheppende macht. Maar vooral van Zijn genade! Zult u meezingen dan?

ds. K. Hoefnagel

Vreemde beloften

In de Bijbel staan vreemde beloften. De Heere wijst soms wegen aan die recht tegen alles in gaan. Abraham kreeg de belofte dat hij en Sara een kind zouden krijgen. Tegen alle mogelijkheden in. Hij was al 100 jaar oud. En Sara al 90. Dus dat was onmogelijk. En dat heeft Abrahams geloofsleven op de proef gesteld. Zo heeft hij geloofd: tegen hoop op hoop, zo zegt Romeinen 4. Dat wil zeggen: de ene keer dacht hij: het kan gewoon niet. En de andere keer dacht hij: maar God heeft het toch gezegd! En zoiets zien we heel de Bijbel door. God vraagt geloof in iets wat voor het verstand onmogelijk is.

Het geloofsleven heeft een woord van de Heere nodig om op te steunen. Dat zien we ook bij Elia. Het was altijd weer dat Woord waarop hij vertrouwde. We vinden dat in vers 2: *Daarna geschiedde het woord des HEEREN tot hem.* En datzelfde lezen we ook in vers 8 *Toen geschiedde het woord des HEEREN tot hem.* Maar dan krijgt ook hij een vreemde belofte. Namelijk dat hij door een weduwe zal worden onderhouden. Nota bene. En dat zal gebeuren in Sidon, het land waar Izebel vandaan komt. Nota bene!

En willen wij genoeg hebben aan Gods belofte, dan moeten we voor onszelf er diep van overtuigd zijn dat Hij betrouwbaar is en voor Zijn Woord in staat. Met andere woorden dan moet ons ingeboren Adamitische ongeloof ten onder worden gebracht. En dan moet het genoeg zijn dat God het heeft gesproken. *Ja maar de beek droogt uit.* En God heeft het tóch gezegd. *Ja maar dat land van Izebel en al die gevaren.* God heeft het tóch gezegd *Ja maar moet ik naar een weduwe? De armste van de armste. Die weduwe die heeft zelf gebrek* En God heeft het toch gezegd!

Als zijn vrienden dan tegen Maarten Luther zeggen: 'Je moet niet naar de Rijksdag in Worms gaan, dat is veel te gevaarlijk! De paus zal je laten gevangen nemen, de duivel zal je laten doden!' Dan zegt Luther: *Al waren er zoveel duivels als pannen op de daken, ik ga! Hier sta ik, ik kan niet anders.*

Als God Zijn Woord onder je voeten schuift, dan heb je grond

Is Elia gehoorzaam? Ja, direct! Zo kan hij naar Zarfath in Sidon. Zo kan hij naar een weduwwrouw. Want dit weet ik vast, God zal mij nooit begeven. *Hij houdt getrouw Zijn Woord.*

Hoe wonderlijk Gods bevel ook is. En hoeveel vragen dat ook kan opleveren. Hij gaat. In de gestalte die we bij Gods geofende volk aantreffen. Zoals bij de dichter van psalm 119. De psalm van de geloofsworsteling. *Uw Woord kan mij ofschoon ik alles mis, door zijne smaak en hart en zinnen strelen.*

Elia mag ervaren dat de Heere getrouw Zijn Woord houdt. En hij leert al meer zich neer te leggen op de belofte van God. *Ik zal u onderhouden.* Hij moet afzien van de omstandigheden. De Heere heeft niet drie weken van tevoren gezegd: Elia, straks zal de beek gaan uitdrogen, en je zult het water minder zien worden, maar dan mag je naar Zarfath gaan en daar zal een weduwe, enzovoorts.

Nee. Eerst droogde die beek uit. En toen waren er de vragen en de worstelingen. Hoe moet het? En toen sprak de Heere. Niet eerder. Pas toen Elia het niet meer wist en hij niet meer verder kon. Elia moest leren om zich op het Woord alleen te verlaten en op de belofte alleen te vertrouwen. Of zoals dr. H.F. Kohlbrugge dat zegt, hij moest zich met het naakte geloof neerwerpen op het naakte Woord van God.

Hoe is dat bij jullie, jonge mensen? Mag jij in afhankelijkheid van de Heere leven? Zodat je de Heere vrij moet laten maar toch niet los kunt laten?

Al zijn de omstandigheden anders. Maar dat je geofend mag worden om te wachten op de Heere. Om te buigen onder de Heere. Om je te onderwerpen aan de Heere. Dat is geestelijk leven. Dat is de kinderlijke vreze des Heeren.

Arm de mens in Israël, arm de mens in Nederland, die dit leven niet kent. Dan roept de Heere nog op om Hem te zoeken. Maar zalig de mens die dit mag beoefenen.

Ds. M.A. Kempeneers
www.bewaarhetpand.nl

1 Koningen 17:9
Maak u op, ga heen naar Zarfath, dat bij Sidon is, en woon aldaar; zie, Ik heb daar een weduwwrouw geboden dat zij u onderhoude

Kinderen aan het Heilig Avondmaal

Als het aan de christelijke gereformeerde kerk van Zaandam ligt, zouden alle kinderen van de gemeente moeten kunnen deelnemen aan het Heilig Avondmaal. Daarom is het ook zeker nodig om de op Schrift en belijdenis gebaseerde argumenten (o.a. 1 Korinthe 11, HC81 en NGB35) tegen deelname van kinderen aan het Heilig Avondmaal in onze tijd naar voren te blijven brengen. De gemeente wordt immers niet voor niets gedragen door een duidelijke structuur: eerst doop, dan opvoeding en catechese, vervolgens openbare geloofsbelijdenis, waarna er een kerkelijk recht is om het avondmaal te vieren, waaraan steeds de persoonlijke zelfbeproeving voorafgaat.

Toch zijn er de eeuwen door -bij hoge uitzondering- wel degelijk kinderen geweest die op een indrukwekkende wijze hier op aarde hebben deelgenomen aan het Heilig Avondmaal. We zouden Gods werk tekort doen als we in alle theologische en kerkelijke discussies vergeten dat er bijzondere momenten kunnen zijn waar de HEERE op kennelijke wijze spreekt. Tot een getuigenis voor jong en oud. Daarom deze keer twee van deze gebeurtenissen in het kort verhaald.

Oudewater

In Oudewater bij Gouda woont halverwege de 19e eeuw een arm blind meisje, dat de Heere vreest. Helaas is daar geen dominee, die haar geestelijk kan onderwijzen. Daarom gaat ze normaal gesproken nooit naar de plaatselijke hervormde kerk.

Op een gegeven moment begrijpt ze echter dat ds. L.G.C. Ledeboer uit Benthuisen zal voorgaan in Oudewater en daar ook het Heilig Avondmaal zal bedienen. Ze heeft al het nodige over hem gehoord en is blij dat ze hem zondag nu zelf kan beluisteren.

Zo gaat dat meisje die zondag naar de kerk. Die morgen luistert ze, zo-

als ze nog nooit heeft geluisterd, 't Lijkt tijdens die dienst wel of ds. Ledeboer alleen voor haar preekt. Hij zegt precies wat er in haar hart leeft. Ze drinkt Gods woorden in.

Na de prediking gaat ds. Ledeboer het Heilig Avondmaal bedienen. De nodiging gaat uit: *"Komt allen tot Mij, die vermoeid en belast zijn en Ik zal u rust geven."* Het meisje kan onmogelijk meer blijven zitten. Ze moet naar de Tafel om daar de dood des Heeren te verkondigen. Haar vader brengt haar naar de Avondmaalstafel. Wát is het haar verlangen om daar aan te zitten en samen met Gods kinderen de Heere te prijzen voor Zijn onuitsprekelijke gave in Zijn eigen Zoon.

Maar... dan stapt één van de tafelwachters naar voren en houdt haar tegen. Dit meisje is immers geen belijdend lid van de gemeente! Het meisje protesteert niet, draait zich om en laat zich terugbrengen naar haar plaats.

't Wordt stil in de kerk, want ook de dominee zwijgt. Eerst kijkt hij naar de ouderling die het meisje tegenhield, dan kijkt hij naar het meisje en tenslotte naar boven. Wacht hij op een antwoord? Dan loopt hij regelrecht naar de plaats waar het meisje zit. In zijn ene hand heeft hij een stukje brood en in de andere hand draagt hij de beker. Hij laat haar eten van het brood en drinken van de wijn en keert zich dan tot de hele gemeente en zegt: *"Dit blinde meisje zal straks met dit haar vlees God aanschouwen en haar ogen zullen Hem zien en geen vreemde!"* Ds. Ledeboer gaat terug naar de Tafel en zet het Avondmaal voort...

Schotse Hoogland

Uit het Schotse Hoogland is er een verhaal bewaard gebleven van de bijzondere Avondmaalsgang van de verder onbekend gebleven Yeddie. Deze arme en verstandelijk zeer beperkte jongen brengt zijn tijd door met van huis tot huis te zwerven.

Op zekere dag gaat hij naar één van de predikanten in zijn omgeving en maakt zijn wens kenbaar om de volgende zondag deel te nemen aan het Heilig Avondmaal. De predikant probeert zich van de jongen -die immers geen belijdend lid is- af te maken om zich verder voor te bereiden op de bediening.

Yeddie weet echter van geen wijken. Zijn liefde voor de HEERE is zo groot, dat hij zo graag daar wil aanzitten, waar Zijn HEERE en Zaligmaker de Gastheer is. Na het gebruik van het Heilig Avondmaal bedekt hij zijn gezicht met zijn handen en verbergt die tussen zijn knieën. In die houding blijft hij zitten tot de predikant aan het einde van de dienst de zegen oplegt. Dan staat hij op en gaat naar huis.

Deze en gene probeert na de dienst de jongen aan te spreken, maar zonder resultaat. Uiteindelijk zegt hij tegen enkele mensen: *"Vraag toch niet om te praten! Ik heb het aanzicht van de Heere Jezus gezien. Hij heeft mij vriendelijk aangezien en Zelf tot mij gesproken; nu ben ik zo bang om te praten, anders zou ik het vergeten; want ik heb zo'n slecht geheugen."*

Als Yeddie de hut bereikt, waar hij woont, spreekt hij ook niet tot de oude vrouw die hem onderdak verleent. Hij laat zijn eten onaangevoerd en klimt de ladder op naar het zoldertje, waar zijn bed van stro is. Daar wordt hij de volgende morgen gevonden en blijkt hij zijn laatste adem te hebben uitgeblazen. Zijn eerste avondmaalsgang op aarde is gelijk zijn laatste geweest...

"De HEER", in Israël geprezen, doet wond'ren, Hij alleen."

Ds. W.L. van der Staaij

Jeremiah Burroughs-5

Een week hart

In 2 Kon. 22:19 gaat het over een week hart. 'Omdat uw hart week geworden is en gij u voor het aangezicht des HEEREN vernederd hebt, als gij hoordet wat Ik gesproken heb tegen deze plaats en derzelver inwoners, dat zij tot een verwoesting en vloek zullen worden, en dat gij uw klederen gescheurd en voor Mijn aangezicht geweend hebt, zo heb Ik u ook verhoord, spreekt de HEERE.' Een bevend hart en een week hart onder het horen van Gods Woord zijn de Heere aangenaam. Koning Josia hoorde van het ongenoegen van God tegen hem en het volk. Josia besteedde grote zorg aan het herstel van de tempel. Bij deze werkzaamheden werd het wetboek gevonden in het achttiende jaar van zijn regering. Onder het horen van de inhoud van het wetboek werd Josia zeer verontrust. Josia zond mannen naar de profetes Hulda om Gods bedoeling aan de weet te komen. Hulda gaf een antwoord dat de koning en het volk betrof.

Het wetboek

Het is heel merkwaardig en vreemd dat in de tijd van Josia het vinden van het wetboek als iets bijzonders gezien wordt. Chrysostomus stelt in zijn preken over Mattheüs en de Korinthebrieven dat het wetboek het boek Deuteronomium was. Met name wordt door uitleggers gedacht aan Deuteronomium 27 en 28 die aan koning Josia werden voorgelezen en zijn hart raakten. Burroughs verbindt hier de opmerking aan dat we dankbaar dienen te zijn dat wij de gehele Bijbel hebben en lezen kunnen. Josia zag door het voorlezen uit het wetboek dat hij gezondigd had tegen God, ook al had hij dat dan onwetend gedaan. Onder het voorlezen werd het hart van Josia buitengewoon verontrust. Daar ligt een les voor ons in. Onwetendheid pleit niet vrij van onze zonden. Is er verootmoediging van ons hart onder het horen van Gods Woord? Josia was zo verootmoedigd dat hij geen rust meer kon vinden. We lezen op blz. 113 "Hoe kan ik rustig slapen als ik zie dat toorn op mij ligt en zolang ik weet dat God niet met mij verzoend is?" Geliefde lezers, kent u dat?

Hulda

Waarom zond de koning mannen naar Hulda en niet naar Jeremia die in die dagen toch een bekende profeet was in Israël? Jeremia begon met profeteren in het dertiende jaar van Josia. Burroughs denkt niet dat Josia Jeremia te jong vond. "Ik denk eerder dat hij dat deed omdat Jeremia niet zo dichtbij woonde als Hulda. Jeremia woonde niet in Jeruzalem, maar in Anathoth. En de goede koning was zo begerig om Gods voornemen te verstaan dat het niet uitmaakte van wie hij dat zou leren, hoe laag die persoon ook mocht zijn."

Hard antwoord

Waarom gaf de HEERE zo'n hard antwoord? Het land was toch bezig met het herstel van de tempel

en op weg naar een veelbelovende reformatie? Het antwoord luidde immers: 'Ik zal kwaad over deze plaats brengen en over haar inwoners, namelijk al de woorden des boeks dat de koning van Juda gelezen heeft.' Ondanks reformatie en berouw was er geen bescherming tegen tegenheden die de HEERE zou zenden. Zonde kan zo'n grote breuk tussen God en ons veroorzaken dat niets kan beschermen tegen tijdelijke verdrukkingen. Mozes heeft ongetwijfeld berouw gehad over zijn zonde, maar de Heere liet hem het aardse Kanaän niet binnengaan.

Vrede?

Uit het antwoord blijkt dat de HEERE koning Josia genadig zal zijn en hem beloofde dat hij in vrede zou sterven. Hoe kan het dan dat Josia in de oorlog werd gedood? Burroughs schrijft "Josia stierf in vrede, omdat hij vrede met God had. Zijn zonden waren vergeven en er was vrede tussen God en zijn ziel. Daarom: hoe iemand ook aan zijn einde komt, als er vrede is tussen God en hem, sterft hij in vrede." Vrede betekent ook dat de Heere Josia wegnam voordat Juda in ballingschap werd gevoerd. In 2 Kronieken 14:28 staat dat Josia het kwaad niet zal zien dat de HEERE over Juda zal brengen. Na zijn dood zou Juda in ballingschap gevoerd worden. Met het oog op de aanstaande verschrikkingen is Josia in vrede gestorven.

Uitzondering

De HEERE zal Zich voor wat het volk betreft niet laten verbidden. Het volk zal Zijn slaande hand voelen. Maar voor koning Josia wordt een uitzondering gemaakt. Zijn hart was week geworden onder het horen van de zonden die bedreven werden. De HEERE maakt uitzonderingen wanneer Hij dat wil. Dan komt het onderscheid openbaar tussen hem die de HEERE vreest en hem die Hem niet vreest. Gods beschikkingen dienen bewonderd te worden. Het past de groten der aarde bij het horen van Gods dreigementen hun harten te doen smelten. Josia was 26 jaar toen zijn hart week werd. Josia vernederde zich in het gezelschap van zijn edelen op het horen van het Woord van God en weende. De HEERE sprak: 'Omdat uw hart week geworden is, heb Ik u aangenomen en u zult vrede hebben.' Tenslotte een vraag: mag u een week hart hebben? Kent u verootmoediging en weent u over het kwaad dat bedreven is door uzelf en door land en volk van Nederland?

ds. A. van Heteren

Lezen in de brief aan de Hebreeënen [34]

“Door het geloof...” Het is het steeds terugkerende refrein in Hebreeënen 11. Een grote stoet van Oudtestamentische Bijbelheiligen trekt aan ons geestesoog voorbij. Als getuigen van de waarachtigheid van Gods beloften, en als voorbeelden van het volhardende geloof, tegen hoop op hoop. Abel, Henoch en Noach uit de oude wereld. Daarna Abraham, Izak en Jakob, de aartsvaders. In hun directe spoor Jozef en Mozes. En in vers 31 verrassenderwijze ook Rachab, die heidense vrouw uit Jericho. Anders dan haar ongehoorzame tijdgenoten kwam zij niet om. Wat was haar geheim? Ook hier: door het geloof. Het bleek in de vruchten, toen zij de verspieders van Israël met vrede had ontvangen en hun moedig onderdak verleende.

De apostel, geleid door de Heilige Geest, is in zijn relaas toe aan een voorlopige slotsom. “Wat zal ik nog meer zeggen?” [32]. Een retorische vraag. Er zou immers nog zoveel te zeggen zijn. Het is alsof de schrijver een rede voert. Hij kijkt zijn lezerskring als het ware aan en voert de spanning op door een ogenblik te vertragen in zijn betoog. Om daarna zijn eigen beperktheid te noemen: “... de tijd zou mij ontbreken.” Heel de beschreven periode van de oude bedeling is vol met voorbeelden van dit geloof der vaderen. Er zou nog zoveel te verhalen zijn. De schrijver volstaat met een samenvattende typering. Maar niet zonder toch nog enkele specifieke namen te noemen: drie maal twee personen. Om te beginnen wijst hij op de tijd van de Richteren. Van de koningen volstaat hij met de naam van David, Na ook Samuel nog genoemd te hebben sluit hij af met een verwijzing naar de profeten. Opmerkelijk is dat hij de volgorde uit de geschiedenis tot drie keer toe omkeert. Moeten we het misschien als volgt lezen? Gideon en trouwens ook de eerdere Barak, Simson maar ook de eerdere Jefta, koning David maar ook de eerdere ziener Samuël. Hoe dan ook – zij allen gingen in het spoor van het betrouwen op het Woord van de Heere alleen.

Let wel, dat leven van het geloof kenmerkte zich bij deze allen door een voortdurende strijd. Het was in de kracht van het geschonken geloof dat zij mochten volharden en de op hen afkomende verleiding en bestrijding konden weerstaan. Waarin dat concreet bleek, daarvan geeft de apostel nu een aantal typering. [33]. Door hun geloof hebben ze koninkrijken overwonnen; te denken valt aan Jozua en de richters na hem. Ze hebben gerechtigheid beoefend; was Salomo niet zo’n koning der gerechtigheid? Ze hebben wat hun beloofd was verkregen; zo ontving David het beloofde koningschap en Gideon verkreeg met een klein leger de overwinning over de Midianieten. Ze hebben de muilen van de leeuwen gesnoerd; zijn Simson en Daniël daarvan geen voorbeelden? Nee, niet in eigen kracht. Maar staande in het geloof en betrouwende op de Heere. Andere voorbeelden passeren de revue [34]. Er zijn er die de kracht van het vuur hebben uitgeblust; te denken valt aan de vrienden van Daniël. Anderen weer ontvluchtten de scherpste van het zwaard, ze hebben

krachten ontvangen terwijl ze zelf zo zwak waren, ze bleken sterk in tijden van oorlog, ze deden vijandige legers terugdeinzen... En nog zijn de voorbeelden niet uitgeput: vrouwen kregen hun doden terug. Weer anderen hebben zich laten folteren terwijl ze welbewust niet ingingen op de verleiding van een aangeboden invrijheidsstelling. Wellicht duidt de schrijver hier op het martelaarschap van de oude Schriftgeleerde Eleazar en anderen, zoals beschreven in het apocriefe boek 2 Makkabeeën.

En nog is de opsomming van doorstane weerstanden niet uitgeput, als de apostel vervolgt met voorbeelden van bespotting en gevangenneming [36], van steniging, ontbering en vernedering, van mishandeling en verdrukking [37, 38]. Maar al degenen die dit overkwam vanwege het getuigenis van hun geloof, hebben volhard in hun betrouwen op de Heere en Zijn Woord.

Wat was toch de bron waaruit zij putten? Door welke kracht konden zij ondanks alles staande blijven? We lezen aan het slot van vers 35: “... opdat zij een *betere opstanding* verkrijgen zouden.”

Hun perspectief lag hoger. Ze hadden zicht op een werkelijkheid die de aardse oversteeg. Het is een thema dat in de brief aan de Hebreeënen telkens weer terugkomt. Tot troost van de gemeente van Christus in dagen van vervolging en benauwdheid. Een betere opstanding – het wijst niet alleen op die opstanding op zichzelf, maar vooral op het eeuwige leven dat de Heere in Zijn genade bereid heeft voor allen die Hem leerden volgen. Lazen we al niet over “de sterke vertroosting” voor hen die de toevlucht tot Christus genomen hebben? [6: 18]. En over “de erfenis der belofte” die de onveranderlijkheid van Gods raad bewijst? [6: 17]. En over “de rust die er overblijft voor het volk van God” [4: 9]. Die hoop en dat geloof moet en zal alle leed verzachten.

Aan het begin van hoofdstuk 11 schreef de apostel dat de ouden door dat geloof “getuigenis bekomen” hebben. Welnu, tegen het slot van ditzelfde hoofdstuk komt de schrijver daarop terug: “Deze allen, door het geloof getuigenis ontvangen hebbende...” [39]. Hun geloof, hoe zwak en bestreden het in zichzelf ook is, draagt het getuigenis van de waarachtigheid van Gods Woord in zich. De Heere Zelf geeft er door Zijn Heilige Geest het bewijs van af. En hoewel de uiteindelijke vervulling van Gods beloften niet aan deze zijde van het graf gesmaakt wordt, is er voor heel Gods kerk het eeuwige perspectief: “Alzo God wat beters over ons voorzien had...” [40].

Ds. J.M.J. Kieviet

DE BRIEF AAN DIOGNETUS (2)

Vreemdeling

'Christenen wonen ieder in hun eigen vaderland, maar verblijven daar tijdelijk. Zij verdragen alles als vreemdelingen. Elk land in den vreemde is hun vaderland en elk vaderland is hun vreemd. Ze zijn in deze wereld, maar ze laten zich niet leiden door de wereld. Ze brengen op aarde hun leven door, maar hebben burgerrecht in de hemel.'

Deze beroemde woorden zijn afkomstig uit een brief die zo'n 1800 jaar geleden geschreven werd. De vorige keer zijn we begonnen te lezen in deze brief. We hoorden toen hoe een zekere Diognetus – een heiden – geïnteresseerd geraakt is in het christelijk geloof. Vooral bleek hij onder de indruk van de manier waarop de christenen als vreemdelingen in deze wereld leven. Hij stelde er drie vragen over:

- Wie is de God Die de christenen dienen, dat zij deze wereld zo minachten en de dood niet vrezen?
- Wat is het karakter van hun onderlinge liefde?
- Waarom is het christelijk geloof pas kort geleden ontstaan en niet veel eerder?

Op die vragen geeft de schrijver van de brief aan Diognetus antwoord. Hij volgt daarvoor de gebruikelijke route van de vroegchristelijke apologeten (verdedigers van het christelijk geloof). Dat betekent dat hij niet allereerst uitlegt wat de christenen geloven en hoe zij leven, maar dat hij begint met een aanval op de afgoden van het heidendom:

'Kijk eens niet alleen met uw ogen, maar ook met uw verstand naar ... de goden aan wie u in ernst de naam van goden geeft. Is de een niet een steen, net als de stenen waarop we lopen? De ander brons, niet beter dan de bronzen voorwerpen die we gemaakt hebben om te gebruiken? Weer een ander een stuk hout, waar het bederf al in zit? Een an-

der zilver, dat het niet kan stellen zonder iemand die erop let en moet voorkomen dat het gestolen wordt? Een ander ijzer, aangetast door roest?'

Ontmaskerd

'Zijn ze niet zonder uitzondering stom, blind, levenloos, gevoelloos en bewegingloos, onderhevig aan rotting en bederf? Deze dingen noemen jullie goden, hieraan zijn jullie onderworpen, hierop richt zich jullie verering – en uiteindelijk worden jullie net als zij. Christenen beschouwen ze niet als goden en dat is de reden waarom jullie hen haten.'

Wat de schrijver van de brief aan Diognetus hier doet? Hij ontmaskert de afgoden van zijn tijd en laat zien dat het ten diepste dode afgoden zijn, die een mens voor eeuwig teleurstellen. Daarmee doet hij niet alleen wat ook andere apologeten steeds hebben gedaan, maar vooral gaat hij in het spoor van de Schrift. Leest u bijvoorbeeld Psalm 135: 15-18 en Handelingen 17 naast de zojuist aangehaalde passage en u zult opvallende overeenkomsten ontdekken.

We trekken de lijn een ogenblik door. Is het ook in onze tijd niet nodig dat de afgoden aangewezen, 'ontdekt' en 'ontmaskerd' worden? Niet alleen in de prediking, maar ook in het gesprek met andersdenkenden? Enerzijds de herkenbare 'grote' afgoden: geld, macht, sport en popidolen, de lichaamscultus. Anderzijds de nog gevaarlijker 'heart idols': de verborgen afgoden in ons hart.

U moet van binnen nieuw worden

Intussen realiseert de schrijver aan Diognetus zich wel: Om deze dingen echt te beseffen is een grote verandering in het denken van de heidense Diognetus nodig. Meer nog: het kan niet zonder vernieuwing van zijn hart: *'Begin dan eerst met af-*

stand te doen van alle vooronderstellingen die tot nu toe uw denken beheersten, en haal de last van uw schouder van de gewoonte die bedriegt. U moet van binnen nieuw worden.'

Nadat hij in het volgende deel van zijn open brief ingegaan is op het verschil tussen het christelijk geloof en het jodendom, begint hij een positieve uiteenzetting over wie de christenen in het Romeinse rijk zijn. Voor nu alleen nog een citaat, één van de beroemdste passages uit de brief aan Diognetus:

'Christenen... wonen ieder in hun eigen vaderland, maar verblijven daar tijdelijk. Zij nemen overal deel aan als burgers en zij verdragen alles als vreemdelingen. Elk land in den vreemde is hun vaderland en elk vaderland is hun vreemd. Ze trouwen, zoals iedereen, en krijgen kinderen, maar ze leggen hun pasgeborenen niet te vondeling. Ze delen dezelfde tafel, maar niet hetzelfde bed. Ze zijn in deze wereld, maar ze laten zich niet leiden door de wereld. Ze brengen op aarde hun leven door, maar hebben burgerrecht in de hemel.'

De volgende keer hopen we te horen, wat de schrijver met deze en andere uitspraken duidelijk wil maken. En hoe deze woorden ons een spiegel voorhouden.

ds. A.J.T. Ruis

Herodes

Er komen in het Nieuwe Testament enige personen voor, alle met de naam Herodes, soms met een toevoeging. De vraag die ik kreeg luidt of we eens op een rij kunnen zetten wie wie is in de familie Herodes, ook al omdat ze alle in de heilstijd, de komst van Christus op aarde en vlak daarna, zo'n grote rol spelen.

Welnu, de familie zit behoorlijk ingewikkeld in elkaar, we zullen proberen het wat overzichtelijker te maken. De eerste Herodes die we in de bijbel tegenkomen is Herodes de Grote, afkomstig uit het geslacht van de Idumeers, oftewel Edomieten. Afstammelingen van Ezau dus. De Romeinen voerden de wereldheerschappij, maar Rome hield de bestaande koningshuizen veelal aan. Maar Herodes was koning onder de keizer, een vazalkoning dus. Hij regeerde al zo'n 35 jaar toen de Heiland werd geboren. Er was toen nog geen Romeinse bezetting in het land. Herodes de Grote was tevens opperrechter in het land. Slechts in sommige gevallen had hij toestemming van de keizer nodig om een doodvonnis uit te voeren, zoals bijvoorbeeld in het geval van zijn eigen zonen. Herodes was een volstrekt goddeloze. Wie hem in de weg stond of wie hij wantrouwde werd uit de weg geruimd, zoals een oom, zijn vrouw, zijn schoonmoeder, een zwager en drie van zijn zonen! Hij beschermde zijn positie angstvallig en daarom was hij overstuurd toen hij van enige wijzen uit het Oosten vernam van de geboorte van een Koning, Mattheus 2. Dat heeft aan tientallen kleine jongetjes in en rond Bethlehem het leven gekost.

Herodes was verder een liefhebber van de bouwkunst en liet onder andere de tempel in Jeruzalem uitbreiden en verfraaien. Daar is 46 jaar over gedaan, Joh. 2:20. Daarmee won hij wel enige sympathie, maar hij was vooral gehaat. De Heere Jezus was een jaar of drie toen Herodes stierf en voor God rekenschap moest afleggen. En wat zal in dat gericht een mens nog baten, als Jezus Zelf niet voor je in wil staan? De koning die na hem regeerde was Agrippa, Agrippa de Eerste, door de joden nog Herodes genoemd. Het was niet de zoon van Herodes de Grote, maar zijn kleinzoon, want opa had zijn vader vermoord. Hij heeft enkele jaren geregeerd over hetzelfde gebied als van zijn grootvader. Hij groeide op in Rome en leidde een goddeloos en liederlijk bestaan, waardoor hij zelfs enige jaren in de gevangenis terecht kwam. Terwijl zijn grootvader vele rijke farizeeërs had omgebracht, probeerde deze Herodes, liever gezegd: Agrippa I, de farizeeërs te vriend te houden. Daarom hield hij zich ook

aan de joodse wetten. Maar ja, in het begin van de christelijke kerk, heeft hij, om dezelfde farizeeërs een plezier te doen de apostel Jakobus laten onthoofden, Hand. 12:1. Petrus moest hetzelfde lot ondergaan, maar toen die op wonderlijke wijze uit de gevangenis ontkwam, moesten de arme bewakers van de apostel dit met de dood bekopen. Gevoelig voor eer van mensen liet hij zich na een (zogenaamd) indrukwekkende rede welgevallen dat men riep dat dit niet de stem van een mens was, maar 'een stem Gods', Hand. 12:22. Kort daarop stierf hij een vreselijke dood, maar daarna kwam het ergste nog.

Zijn zoon was 17 jaar toen. Te jong, vond men om koning te zijn, maar na enige jaren werd hij tot koning benoemd en hij regeerde onder de naam Agrippa de Tweede. Als nazaat van Herodes de Grote werd ook hij Herodes genoemd. Als Paulus in Caesarea gevangen zit, voor zijn reis naar Rome, ontmoeten we deze koning. Paulus heeft aan deze koning het Evangelie verkondigd. Waarop Agrippa spottend reageerde: gij beweegt mij bijna een christen te worden. Hij bedoelde: je wilt me wel gauw christen maken, maar zo gauw gaat dat niet! Een duidelijke afwijzing. En de apostel heeft in christelijke bewogenheid gezegd: Ik wenste wel dat u net zo gelukkig was als ik!. Paulus vond Agrippa tegenover zich, samen met Bernice. En Bernice was een rasechte zus. Ze leefden echter als man en vrouw, na verschillende 'avontuurtjes' in beider leven. Ik hoop de volgende keer verder te gaan, maar voor nu kunnen we concluderen dat de drie koningen die we even noemden op de een of andere manier met Christus in aanraking zijn gekomen. Maar ze hebben Hem nooit als Koning erkend. En daar komt het voor ons allemaal toch maar op aan. En wat is Hij een goede, trouwe, rechtvaardige Koning. Eeuwig waard om gediend te worden!

ds K. Hoefnagel

De wonderen des Allerhoogsten 2

Vijanden

In 1672 had de Republiek der zeven verenigde Nederlanden met machtige vijanden te maken: Frankrijk dat een sterk landleger had, Engeland dat een sterke vloot had, de keurvorst van Keulen en de bisschoppen van Munster en Straatsburg. Die vijanden waren veel sterker dan de Republiek. De vijanden wilden de macht van Holland vernietigen. Veel sterkten en steden vielen in de handen van de vijanden. Hele provincies werden ingenomen. Maar de Heere deed wonderen op zee en op het land.

Wonderen op zee

In 1672 werd er gestreden tussen de Nederlandse vloot en de Engels- Franse vloot. Admiraal Michiel de Ruyter was aanvoerder van de Nederlandse vloot. Tot driemaal toe versloeg hij de Engels- Franse vloot. Vier zaken waren voor de Ruyter belangrijk: Gods Woord, de zee, het landsbelang en zijn familie. God was zo'n levende werkelijkheid voor de Ruyter dat Zijn Woord hem boven alles stond. De Ruyter getuigde dat God opmerkelijk had bewaard in de geleverde zeeslagen. We lezen op blz. 775 "Want hij die hier de wonderdaden van God en Zijn machtige hand die tot onze hulp uitgestrekt was, niet ziet, moet blinder zijn dan een mol." Op 5 juli 1673 hebben de overheden van ons land een dank- en bededag laten houden om de Heere te loven en te prijzen. Na de derde zeeslag werd er op 6 september 1673 opnieuw een dankdag gehouden. De Heere had de vijanden schrik aangejaagd en Nederland de overwinning gegeven.

Wonderen op het land

De zwakke stad Aardenburg in Zeeland mocht standhouden tegen de Fransen. De Heere gaf moed aan de Aardenburgers en verschrikte de Fransen. De stad Groningen vertrouwde op de hulp van God. Almachtig, op de gerechtigheid van hun zaak en verdedigde zich tegen de keurvorst van Keulen en de bisschop van Munster. Een maand lang werd de stad belegerd, maar niet ingenomen. De Heere verloor Groningen: 'O Groningen, uit het puin en as en stof verzezen, Vergeet de weldaad niet die God u heeft bewezen.' De Staten van Zeeland lieten weten dat zij nooit een stad of eiland zouden afstaan aan de koning van Frankrijk "tot nadeel van de ware Christelijke gereformeerde godsdienst." (blz. 780). De Staten van Zeeland vertrouwden op Gods genade en bijstand.

Weer, wind en water

Door weer, wind en water heeft de Heere voor Nederland gestreden en tegen de vijanden. In de maand juli 1672 werd de Engels- Franse vloot

getroffen door een storm. Een Engelse aanvoerder noemde dit een besturing van God. De voorgenomen landing op Texel kon niet doorgaan. Vijandelijke schepen werden ook gehinderd door wind, mist en getij. De Heere heeft door Zijn voorzienigheid de Fransen verhinderd Holland in te nemen. De Heere gaf ongewoon zacht dooiweer, wat het verder binnentrekken van Holland verhinderde. Een stormwind in oktober 1673 werkte mee aan de ontzetting van Coevorden. De door de bisschop van Munster opgeworpen dam brak ten gevolge van deze stormwind, die de Heere liet waaien. In 1672 had mist eraan bijgedragen dat het Staatsleger Coevorden innam.

Conclusie

De door de Heere bewerkte verlossingen zijn redenen tot dankbaarheid en verheerlijking van Zijn Naam. We lezen op blz. 789 "Als wij met de held des Heeren Gideon wilden spreken en vragen: Waar zijn al Zijn wonderen, die onze vaders ons verteld hebben? (Richt. 6:13), dan zouden deze laatste jaren ons kunnen antwoorden. En hetgeen de Heere gedaan heeft, zou ons ten volle ervan kunnen overtuigen dat Hij een God is groot van raad en machtig van daad, die grote, die geweldige God, wiens Naam is Heere der heirscharen, Die Zijn tekenen en wonderen onder ons gesteld heeft tot op dezen dag en Zich een Naam gemaakt heeft als hij is te dezen dage (Jer. 32:18-20)."

Tegenwerping

Sommigen werpen tegen dat de dingen die nu verhaald zijn geen echte wonderen waren zoals de Heere die in het verleden had verricht. Van de Velde bestrijdt dit. Het zijn wel degelijk wonderdaden. De vader moet dit aan zijn kinderen vertellen. "Toen de Franse en Engelse vloten in 1672 ons land dreigden binnen te vallen, heeft de Heere niet alleen wonderlijk, maar op een waarlijk bovennatuurlijke wijze dit verhinderd." (blz. 789). Meerdere predikanten uit die tijd schreven over de vermelde zaken als wonderen die door de Heere verricht waren tot verlossing van Holland. Ds. Florentius Costerus (1635-1703) schreef (blz. 791) "Maar in alle opzichten heeft de Heere weer grote dingen, ja, wonderen gedaan tot behoud en herstelling van onze Staat." Door een dubbele eb verhinderde de Heere de landing van de Engelse vloot op Texel.

N.a.v. Ds. Abraham van de Velde, De wonderen des Allerhoogsten, gebonden, 896 blz., € 25,-- €5 porto, Uitgave Landelijke Stichting ter bevordering van de Staatkundig Gereformeerde beginselen, Kraaijenveld 2, 1261 ZH, Wijk en Aalburg, ISBN 978-90-77530-31-3.

P E R S BERICHT

KENNISINSTITUUT CHRISTELIJKE GGZ ORGANISEERT SYMPOSIUM OVER OMGAAN MET PSYCHISCHE PROBLEMATIEK

Kennisinstituut christelijke ggz organiseert op 6 september D.V. in samenwerking met Vereniging Een Handreiking een symposium met als onderwerp 'Samen zijn we sterker!' Het doel van de bijeenkomst is om naastbetrokkenen van mensen met psychische problemen toe te rusten en dieper in te gaan op de thema's die hen bezighouden.

Psychiater en geneesheer-directeur van Eleos Ewoud de Jong geeft een lezing. Daarnaast zijn er diverse workshops te volgen. Afsluitend is er een forumgesprek waar ds. J.M.J. Kieviet, Ewoud de Jong, Hanneke Schaap-Jonker en Carolien Nijse aan deelnemen.

Workshops aan de hand van het boek *Psychische problemen in de familie*

In samenwerking met KokBoekencentrum is onlangs het boek *Psychische problemen in de familie* uitgegeven, onder redactie van Hanneke Schaap-Jonker en Ewoud de Jong. Dit boek is geschreven voor de naaste van iemand met psychische problematiek. Het biedt herkenning en erkenning door thema's te benoemen die familieleden, vrienden en pastorale contacten van mensen met psychische problematiek kunnen bezighouden. Door middel van diverse workshops worden de aanwezigen op deze avond verder toegerust en wordt ingegaan op de verschillende thema's uit het boek.

Meer informatie en aanmelden

Het symposium vindt plaats op dinsdagavond 6 september 2022 van 19.30 – 21.30 uur in de Elimkerk in Amersfoort. Ga voor meer informatie en voor aanmelden naar www.kicg.nl.

Contact

- Neem bij vragen over het symposium contact op met Agnes Hagenbeek via tel. 088 892 12 35 of agnes.hagenbeek@eleos.nl.
- Contact met prof. dr. Hanneke Schaap-Jonker, rector Kennisinstituut christelijke ggz, loopt via het secretariaat: tel. 088 892 12 35 of info@kicg.nl.
- Contact met dhr. Wim Visser, voorzitter Vereniging Een Handreiking: tel. 06 51 74 49 46 of info@eenhandreiking.nl.

BOEKBESPREKINGEN

Charles Ross, *Het binnenste heiligdom, Uitleg over Johannes 13-17*, 188 blz., gebonden, € 18,95, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 7132.

De auteur Charles Ross (1830-1892) preekte in 1887 over Johannes 13-17 in zijn gemeente van Tobermory, Isle of Mull, Schotland. Later werkte hij deze preken uit met als resultaat het boek 'The Inner Sanctuary.' In de preken klinken ernstige waarschuwingen door voor de onbekeerden, de Christuslozen, de gebedslozen. De ernstige en welmenende nodiging klinkt ook door. We lezen dat op blz. 59 "'Kom tot Mij.' Kom, jullie die in de dagen der jeugd zijn. Kom, u wier hoofden grijs geworden zijn in de dienst der zonde. Kom, u van wie de zonden karmozijnrood en als scharlaken zijn. Kom tot Mij – 'een Roos van Saron, een Lelie der dalen'. Kom, kom slechts, en als Mijn genade, Mijn heerlijkheid, als Mijn Persoon u gelukkig kan maken, zult u gelukkig zijn door alle eeuwigheden heen. Kom en u zult 'te dien dage dien Ik maken zal, Mij een eigendom zijn.' Moge de Heere ons hart neigen en ons bekwaam maken om dat te doen, 'en alzo zullen wij altijd met den Heere wezen.'"

C. de Bode, *Onderzoekt de Kerkgeschiedenis, Kijk-, lees- en puzzelboek bij de kerkgeschiedenis, deel 4*, paperback, 101 blz., € 17,50, Uitgeverij De Ramshoorn, Goes, ISBN 9789461152015.

De tekst is geschreven door C. de Bode en M.J. Ruissen. Schilderijen van Henk van den Brink zijn opgenomen. Dit deel beschrijft de tijd vanaf de Dordtse Synode tot en met de laatste kerkscheuringen. Puzzels vormen de afsluiting van elke les. Het is geschreven voor groep 7 en 8 van de basisschool. Ook in de gezinnen kan het gebruikt worden. Ds. H. de Cock van Ulrum en de afscheiding worden ook behandeld. Ter kennisname nemen we iets over van blz. 57: "In Ulrum kwam ds. De Cock in aanraking met de oude arbeider Klaas Kuipenga. Deze man vreesde de Heere en moest maar steeds klagen over zijn onmacht om iets goeds te doen. Dominee De Cock probeerde hem te troosten met de woorden: 'Als we goed ons best doen, kunnen we de zonde wel overwinnen.' Toen antwoordde deze eenvoudige man: 'Dominee, als ik ook maar één zucht tot mijn zaligheid moest toebrengen, was ik voor eeuwig verloren. Ik moet een andere grond voor mijn zaligheid hebben.'" Deze woorden zetten ds. De Cock tot nadenken. Van een oud vrouwtje kreeg hij de vijf artikelen tegen de Remonstranten en van een vriend de Institutie van Calvijn. Hierin studeerde hij ijverig en de Heere zegende dit. Toen leerde hij ook de enige grond der zaligheid kennen."

Jeanine Stouten- Goud, Onderzoekt de Nederlandse Geloofsbelijdenis, Kijk-, lees- en puzzelboek bij de Nederlandse Geloofsbelijdenis, gebonden, 170 blz., € 19,95, Uitgeverij De Ramshoorn, Goes, ISBN 9789461152121.

De tekst is geschreven door Jeanine Stouten- Goud. Schilderijen van Henk van den Brink zijn opgenomen. Vragen en puzzels vormen de afsluiting van elke les. Het boek kan op de basisschool en in de gezinnen gebruikt worden. Het boek telt 37 hoofdstukken. Ter kennisname nemen we iets over van de verklaring van artikel 5: Het gezag van Gods Woord. (blz. 27): "Bijbel is het beste kompas. Gods Geest liet de Bijbelschrijvers opschrijven wat Hij hun voorzei. We noemen dat het geïnspireerde Woord van God. Daarom weten we dat er geen fouten in de Bijbel staan. De Bijbel is het kostbaarste boek dat er is. Zo spreekt God nog steeds tot de mensen. We mogen daarom nooit knoeien in de Bijbel. En ook niet zeggen dat iets niet waar kan zijn. Zelfs al de wonderen zijn echt gebeurd. Ook als jij en ik het met ons verstand niet kunnen begrijpen. Geloof de Heere toch op Zijn Woord en lees biddend de Bijbel."

Trijtje Zegers- Venema, Uit het leven van dominee Spurgeon, De prins der predikers (1834-1891), gebonden, 140 blz., € 15.95, Uitgeverij 'De Ramshoorn', Goes, ISBN 9789461152169.

In dit historische jeugdboek wordt op een eenvoudige en begrijpelijke manier de levensloop van Charles Haddon Spurgeon beschreven. Het boek begint met te vertellen hoe Spurgeon, die ontdekt was aan zijn zonde en schuld tegenover een heilig en rechtvaardig God, op een zondag waarop het sneeuwde, geraakt wordt door de woorden van een eenvoudige voorganger. Hij sprak over Jesaja 45:22 'Wendt u naar Mij toe (Engels: Look unto Me...), wordt behouden; want Ik ben God en niemand meer.' Het boek eindigt met zijn sterven en begraven worden.

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje
"Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegrafenissen.nl
info@vanstaverenbegrafenissen.nl

Van de redactie

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 1 september 2022. Kopij graag binnen donderdag 11 augustus 2022.

Ontmoetingsdag Urk

De volgende ontmoetingsdag zal D.V. zaterdag 10 september gehouden worden op Urk. Het onderwerp zal zijn: Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk. Sprekers: Ds. A. van Heteren, ds. H.C. Bezemer, prof. dr. A. Baars en ds. A.C. Uitslag.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechthzienden). Tel. 0341- 565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Colofon

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand.

ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren,
Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk,
T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 30,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 36,-per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Contactadres Canada:
D. Kleinjan Tel. 905-627-8556
mail: bewaarhetpand@hotmail.com

Abonnementen lopen van 1 januari t/m 31 december.
Een abonnement kan op elk moment ingaan en moet uiterlijk 1 december schriftelijk of per e-mail worden opgezegd.

**DE DUITERS
KENNEN HUN
'EIGEN' HEIDELBERGER
NIET MEER**

Helpt u mee om dit boekje terug te geven
aan het Duitse volk?

Zie voor informatie en/of presentatie
onze website www.svvhed.org

Voor giften: NL35 ABNA 0548 9879 20

Oekraïense uitgaven verkrijgbaar bij de GBS

- Nieuwe Testament
- Johannesevangelie
- Mary Jones en haar Bijbel
- Kleurkaarten
met Bijbelse thema's

gbs.nl | info@gbs.nl

Nijverheidstraat 21
Leerdam (0345) 61 01 55

**UW ADVERTENTIE
IN *KLEUR*?***

Neem contact
op met de
administratie!

* Alleen mogelijk op de achterzijde.

- Psychosociale & psychologische hulpverlening
- Huwelijk & relaties
- Seksuologische hulpverlening
- Toerusting & preventie
- Gastopvang
- Schoolmaatschappelijk werk
- Hulp bij gameverslaving
- Mediation & coaching

Het bieden van professionele, psychosociale hulp bij al
jouw levens- en gezinsvragen, dat is onze missie. En altijd
vanuit een heldere, christelijke identiteit.

De Vluchtheuvel biedt meer!

W stichtingdevluchtheuvel.nl • T 0113 - 213 098

 De Vluchtheuvel
Christelijke psychosociale hulpverlening